

Anton FOGAŚ, Viktor VERBA, Piotr L. WILCZYŃSKI

AKTUALNE KONFLIKTY NA BLISKIM WSCHODZIE I ICH WPŁYW NA SYTUACJĘ W EUROPIE

Abstrakt:

Bliski Wschód to region zajmujący centralną pozycję wśród kontynentów Starego Świata, ważny pod względem geopolitycznym i oddziałujący silnie na sytuację międzynarodową. Nadzieje na demokratyzację w krajach muzułmańskich jakie wywołała rewolucyjna fala Arabskiej Wiosny zniweczone zostały w następstwie chaosu i konfliktów wewnętrznych narastających po obaleniu dyktatorskich rządów. Destabilizacja polityczna doprowadziła do konfliktów zbrojnych oraz intensyfikacji aktywności terrorystycznej. Najważniejszymi ogniskami zapalnymi są dzisiaj Syria, Irak, Palestyna i Afganistan, przy czym najbardziej skomplikowana sytuacja ma miejsce na obszarach pogranicza Syrii i Iraku, które zajęli zwolennicy radykalnej islamskiej organizacji o nazwie Państwo Islamskie. Wydarzenia na tych obszarach oddziałują nie tylko na sytuację w krajach sąsiednich, ale mają wpływ na politykę w odległych państwach, także we wschodniej Europie. Fundamentalizm muzułmański nie jest już rzadkością w Europie, gdzie coraz częściej dochodzi do ataków terrorystycznych, a liczba rekrutowanych przez Państwo Islamskie ochotników także w państwach zachodnich wskazuje, że cały zachodni świat ma dzisiaj bardzo poważny problem. Konflikty mające miejsce na Bliskim Wschodzie wpływają na sytuację w Europie także w sposób pośredni. Krwawa wojna zmusza setki tysięcy ludzi w Iraku i Syrii do porzucenia swoich domów w celu ratowania życia. Duża ich część decyduje się na ryzykowną i kosztowną podróż do Europy, by szukać możliwości osiedlenia się w jednym z bogatych państw zachodnioeuropejskich. Skala tego procesu przerasta możliwości krajów Unii Europejskiej, jeśli chodzi o przyjmowanie imigrantów. Nie wszystkie państwa członkowskie są skłonne godzić się na proponowane przez Niemcy rozwiązanie, polegające na przyjmowaniu wszystkich przybywających imigrantów.

Słowa kluczowe: Bliski Wschód, “Państwo Islamskie”, Europa, wojna.

Wprowadzenie

Wszystko co dzieje się obecnie na Bliskim Wschodzie jest konsekwencją wydarzeń historycznych a zwłaszcza polityki prowadzonej tam przez wielkie mocarstwa. Głównymi czynnikami determinującymi rozwój sytuacji w regionie był kolonializm, następnie powstawanie niepodległych państw po I wojnie

światowej, układ granic państwowych, lokalizacja złóż węglowodorów, a także strategiczne znaczenie regionu wynikające z istnienia Kanału Sueskiego, cieśnin łączących Morze Śródziemne z Czarnym, oraz linii kolejowej z Berlina do Bagdadu i Basry (kolej bagdadzka). Wszystko to sprawiło, że Bliski Wschód zawsze był regionem przyciągającym wielkie zainteresowanie wielkich mocarstw (Wielka Brytania, Francja, Niemcy, USA, Rosja), upatrujących tu swoje "żywotne interesy". Bezpośrednią konsekwencją polityki kolonialnej i postkolonialnej są liczne tutaj problemy związane z przebiegiem granic, które wyznaczono bez względu na realia geograficzne.

Po I wojnie światowej na Bliskim Wschodzie istniały tylko dwa państwa: Turcja i Iran. Cztery kolejne utworzono w okresie międzywojennym (Arabia Saudyjska, Irak, Jemen, Egipt). Główne ogniska konfliktów to Palestyna, Kurdystan, Liban, Irak, Jemen oraz Syria. Kontekstem tych konfliktów jest rywalizacja o dominację w regionie, do której aspirują trzy najsilniejsze państwa: Turcja, Arabia Saudyjska i Iran.

Turcja to spadkobierca Imperium Osmańskiego i dzisiaj jest państwem stosunkowo najbardziej zlaicyzowanym. Po zdobyciu Konstantynopola w 1453 roku i podboju Cesarstwa Bizantyjskiego, Turcja opanowała w pierwszej połowie XVI wieku zachodnią część Bliskiego Wschodu oraz Balkany. Skutecznie eliminowała wpływy perskie i arabskie, ale tylko do XIX wieku, kiedy jej potęga uległa osłabieniu. W 1923 roku powstała Republika Turecka, której twórcą był Mustafa Kemal Atatürk, zwolennik nowoczesnego państwa świeckiego, dążącego jednak do odzyskania utraconych terytoriów i jedności etnicznej państwa, co wiąże się z nieuznawaniem przez rząd w Ankarze praw mniejszości kurdyjskiej do autonomii. Obecnie Turcja wspiera wojskowe operacje Wolnej Armii Syryjskiej, walczącej przeciw wojskom rządowym kierowanym przez prezydenta Syrii, którym jest główny oponent polityczny Turcji - Bashar al - Assad. Turcja nie udziela jednak pomocy bojownikom kurdyjskim (peshmerge), którzy stworzyli najsukcesywniejszą armię zwalczającą Państwo Islamskie.

Arabia Saudyjska to fanatyczne państwo teokratyczne, konserwatywna monarchia rządzona przez dynastię Saudów, ostoja wahabitów, najbardziej purytańskiego odłamu islamu sunnickiego. Arabia Saudyjska jest jednak wiernym sojusznikiem Stanów Zjednoczonych w regionie, mimo że z drugiej strony udziela wsparcia organizacjom islamskim działającym na całym świecie, nie wyluczając organizacji terrorystycznych. W Syrii Saudowie wspomagają działania przeciwników Assada, natomiast w Jemenie, gdzie toczy się wojna domowa, Saudowie pomagają zwalczać stronnictwo szyickie popierane przez Iran.

Iran, sukcesor imperium perskiego, to największy historyczny rywal Turcji osmańskiej i obecny przeciwnik Arabii Saudyjskiej jak i Turcji w dążeniu do osiągnięcia dominacji w regionie. Stanowi największą ostoję islamu szyickiego, zwłaszcza po roku 1979, kiedy w wyniku zwycięstwa rewolucji

islamskiej obalono monarchię i Iran stał się państwem teokratycznym (republika islamska). Iran angażuje się w konflikty wewnątrzislamskie wspierając szyickie mniejszości, tak jak obecnie ma to miejsce w Jemenie, a także w Syrii, gdzie irańskie wsparcie trafia do takich organizacji jak Hezbollah i szyickie milicje walczące po stronie prezydenta Assada.

Ważnym podmiotem politycznym Bliskiego Wschodu jest Izrael, wspomagany tradycyjnie przez Stany Zjednoczone, dla którego Syria rządzona przez Assada jest jednym z głównych wrogów. Przedmiotem konfliktu izraelsko-syryjskiego jest obszar Wzgórz Golan, którego posiadanie pozwala na kontrolowanie zasobów wody (obszar źródłowy rzeki Jordan).

Czynnikiem koniecznym do uwzględnienia przy analizowaniu sytuacji geopolitycznej na Bliskim Wschodzie jest rewolucyjny ruch nazwany Arabską Wiosną, jaki dotknął wiele państw arabskich. Został on zapoczątkowany w roku 2010 a jego celem było zwalczanie przyczyn ubóstwa i korupcji, w krajach rządzonych przez wiele lat przez autorytarne reżimy (Tunezja, Egipt, Algieria, Jemen, Jordania, Bahrajn, Syria, Libia). Proces ten doprowadził do upadku wielu rządów, zbrojnych powstań, wojen domowych, pochłaniając dziesiątki tysięcy ofiar (ponad 130 tysięcy). Scenariusz wydarzeń w ramach Wiosny Ludów jest podobny we wszystkich krajach. Walki wewnętrzne prowadzą do wojny domowej i obalenia starych reżimów (połączone z fizyczną likwidacją przywódców), co dokonuje się zwykle dzięki interwencji militarnej państw zachodnich pod przywództwem Stanów Zjednoczonych. Sytuacja rozwija się jednak w dużym stopniu w sposób niekontrolowany. Pojawiają się liczne islamskie ugrupowania fundamentalistyczne. Destabilizacja potęguje się po wycofaniu wojsk amerykańskich z Iraku w obliczu niedowładu organów państwowych, wzmagającego się konfliktu między sunnitami i szyitami (w Iraku, ale także w Jemenie i Syrii). Największy wpływ na destabilizację regionu ma największa obecnie organizacja terrorystyczna na Bliskim Wschodzie – Państwo Islamskie.

Państwo Islamskie

Organizacja znana dzisiaj jako Państwo Islamskie rozwinęło się z pierwotnie istniejącej Jihad Organization in Mesopotamia, która działała w latach 2004-2006. Została ona przekształcona w Islamic State in Iraq, a w 2013 w Islamic State of Iraq and Levant, by w w 2014 przyjąć obecną nazwę (Movement of Islamic State, arab. Daesh). Jest to organizacja terrorystyczna mająca na celu ustanowienie kalifatu światowego realizującego zasady islamu sunnickiego w wersji wahabickiej. Prowadzi ona “świętą wojnę” wszelkimi metodami włącznie z terrorem przeciwko wszystkim, którzy nie praktykują islamu sunnickiego. Wrogami Państwa Islamskiego są chrześcijanie, jazydzi, szyici, żydzi itd. Prowadząc swoistą wojnę informacyjną Państwo Islamskie umieszcza w internecie sceny egzekucji pojmanych żołnierzy, uprowadzonych dziennikarzy lub osób cywilnych, zapisy niszczenia obiektów zabytkowych o

dużej wartości historycznej (Palmyra, Nimrud, Hatra, Rakka, Mosul itd.). Państwo Islamskie nie jest uznane przez żadne inne państwo jako podmiot polityki międzynarodowej. Jego przywódcą jest Abu Bakr al-Baghdadi rezydujący w mieście Rakka w północnej Syrii. Siły zbrojne liczą od 50 do 120 tysięcy bojowników i składają się z ochotników pochodzących z wielu krajów Bliskiego Wschodu, Kaukazu, Turkiestanu, Azji Południowo-Wschodniej, Afryki północnej, Rosji, a także z Europy, Ameryki Północnej i Australii. Oddziały są zdolne do szybkich operacji, posiadają doskonałą znajomość warunków lokalnych (byli oficerowie armii irackiej i syryjskiej). Na zajętych przez Państwo Islamskie terytoriach znajdują się pola naftowe a także zasoby wody (Eufrat). Środki finansowe są pozyskiwane z podatków, sprzedaży ropy naftowej (m.in. do Turcji) oraz cennych obiektów historycznych i eksponatów archeologicznych. Znaczne wpływy pochodzą też od bogatych sponsorów, głównie z Arabii Saudyjskiej i Kataru. Państwo Islamskie swoją aktywnością znacznie przerosło swoją poprzedniczkę, którą jest osławiona al – Qaeda, osiągając zarazem jej cele (własne terytorium, założenie kalifatu, uznanie wszystkich zwolenników dżihadu). *territory gain, foundation of caliphate, getting the attention of global jihadists*). Źródłem sukcesu Państwa Islamskiego była niezdolność przywódców państw Bliskiego Wschodu do sformułowania nowego modelu zarządzania, akceptowalnego dla większości społeczeństwa, innego niż skompromitowane próby arabskiego socjalizmu i skorumpowane reżimy autorytarne. Zwrot ku radykalizmowi islamskiemu był też formą sprzeciwu wobec działań państw zachodnich dążących do zaprowadzenia w państwach bliskowschodnich porządków wzorowanych na liberalno-demokratycznych społeczeństwach konsumpcyjnych. Taki był cel bezprecedensowej inwazji wojsk państw zachodnich na Irak bez mandatu Rady Bezpieczeństwa ONZ). Z kolei operacja militarna w Syrii była uzasadniona bezpodstawnym oskarżeniem rządu tego państwa przez Stany Zjednoczone o posiadanie broni jądrowej. Reżim syryjski zniszczył w efekcie posiadaną broń chemiczną, ale stan wewnętrznego bezpieczeństwa, jaki trwał tam w latach 1963-2011 został zakończony. Po wyborach prezydenckich, których zwycięzcą został al – Assad, nastąpiła wielka wojna domowa, która doprowadziła do zniszczenia gospodarki i infrastruktury kraju, hekatomby ofiar, a setki tysięcy ludzi zmuszonych zostało do ucieczki z kraju.

W konflikcie syryjskim bierze udział wielu uczestników, posiadających odmienne cele, powiązania oraz cechy charakterystyczne. Są to następujące podmioty:

1. Siły koalicyjne Iranu, Iraku i Syrii – wojskowe i religijne ugrupowanie pod przywództwem Iranu, reprezentujące islam szyicki, silnie opozycyjny wobec sunnickich wahabitów. Siły te liczą 120 tys. bojowników walczących przeciw wojskom opozycji syryjskiej wspieranym przez USA, Arabię Saudyjską, Katar, Jordanię, Turcję i Izrael. Państwa te domagają się ustąpienia prezydenta Syrii,

należącego do alawitów (odłam szyitów). Po stronie reżimu syryjskiego zaangażowana jest Rosja, Iran a także organizacja szyitów libańskich Hezbollah.

2. Siły kurdyjskich Peshmerge w liczbie 20 tys. bojowników. Pomimo stosunkowo mniejszej liczebności Kurdowie są najskuteczniejsi w zwalczaniu Państwa Islamskiego, doprowadzając do znacznego ograniczenia terytorium kontrolowanego przez terrorystów.

3. Koalicja 25 państw pod przywództwem Stanów Zjednoczonych, zawiązana w sierpniu 2014 roku. Jej celem jest wspieranie opozycji syryjskiej i doprowadzenie do zmiany władzy w Syrii. Drugim kluczowym celem jest zniszczenie Państwa Islamskiego. Osiągnięciu tych celów służy dostarczanie uzbrojenia siłom opozycyjnym oraz Kurdom, naloty lotnicze, ataki raketowe, dronów, szkolenia prowadzone przez siły specjalne (US SEAL and Delta Force, brytyjski SAS, francuska Legia Cudzoziemska, tureckie Czerwone Berety oraz MAK, etc.). Koalicja ta dysponuje 12 tysiącami bojowników plus 7 tysięcy żołnierzy opozycji syryjskiej

4. Rosja – główny sojusznik reżimu Assada, dostawca broni, pomocy technicznej i logistycznej. Zwalcza zarówno Państwo Islamskie jak i wojska opozycji syryjskiej, realizując przy okazji własne interesy geostrategiczne (dostęp do bazy marynarki wojennej nad Morzem Śródziemnym).

5. Front An Nusra – powiązane z al-Qaeda ugrupowanie dżihadystyczne złożone z sunitów, walczące w celu obalenia reżimu Assada. Mudżahedini tego Frontu często współpracują z innymi podobnymi grupami, m.in. z Fatah al-Islam, Abdullah Azzam Brigades, Jaish al-Islam, Liwa al-Islam, Brigade Omar al-Farouq.

6. Hezbollah – militarna i polityczna organizacja szyitów libańskich sponsorowana przez Iran. Walczy po stronie reżimu Assada przeciwko Państwu Islamskiemu i opozycji syryjskiej.

Dotychczasowe rezultaty wojny 2011-2015

W walkach na wszystkich frontach wojny i po wszystkich stronach frontów uczestniczyło ponad 500 tys. bojowników na terenie Syrii i Iraku. Konflikt pochłonął 260 tys. ofiar śmiertelnych, zarówno żołnierzy jak i cywilów. Około 4 mln uchodźców opuściło Syrię i 2,5 mln uciekło ze swoich miejscowości w Iraku. Straty materialne wynikające ze zniszczeń są szacowane na 100 mld dolarów w Iraku i 15 mld w Syrii. Ponadto, akcje terrorystyczne oraz zamachy samobójcze zorganizowane przez Państwo Islamskie miały miejsce z Libii, Tunezji (Muzeum Narodowe Bardo, plaża hotelu Imperial Marhaba w Sousse), Jemenie (Sana, Aden), Turcji (Stambuł, Ankara), Libanie (Bejrut), Francji (Paryż), oraz Indonezji (Dżakarta).

Podstawowym problemem jest niezdolność USA, Unii Europejskiej, Rosji oraz regionalnych mocarstw Bliskiego Wschodu, do ustalenia wspólnej strategii mającej na celu zniszczenie Państwa Islamskiego jak i innych ugrupowań dżihadystycznych. Każdy z wymienionych podmiotów zdaje się

realizować w Syrii i Iraku własne indywidualne cele, przy braku jakiegokolwiek koordynacji działań. Państwa zachodnie nie wykazują zdecydowanej woli rozwiązania problemów Bliskiego Wschodu. Niektóre z nich zainteresowane są prawdopodobnie jedynie kwestiami ekonomicznymi związanymi z dostępem do źródeł surowców o znaczeniu strategicznym. Wcześniej wspierały one stare reżimy, a kiedy stało się to dla nich niekorzystne, zdecydowały się na ich wymianę (Husajn, Kaddafi, Mubarak). Nowi liderzy okazywali się zazwyczaj gorsi od swoich poprzedników, co w efekcie przynosiło dalszą destabilizację, krwawe wojny domowe, w których zachodnie mocarstwa chętnie uczestniczą, sprzedając ponadto stronom konfliktu duże ilości broni.

Wpływ na Europę

Europa poprzez Balkany bezpośrednio styka się z regionem Bliskiego Wschodu. Grecja i Bułgaria posiadają lądowe granice z Turcją. Sąsiedztwo to nie jest obecnie dla Europy korzystne i może okazać się źródłem nowych problemów. Jako członek NATO, Turcja bierze udział bezpośrednio lub pośrednio (pomoc logistyczna) w operacjach militarnych przeciwko Państwu Islamskiemu. Polityka prowadzona przez rząd turecki R. Erdogana okazuje się jednak mało stabilna i trudno przewidywalna. Erdogan nie jest dla Europy partnerem godnym pełnego zaufania. Tymczasem mocarstwa europejskie redukują swój wpływ na sytuację na Bliskim Wschodzie, ograniczając działania do uderzeń lotniczych. Po wielu błędnych krokach i długim okresie bezczynności doprowadzono do rozmów pokojowych w Genewie między stronami walczącymi w konflikcie syryjskim.

Największym problemem jaki dotknął Europę w następstwie konfliktu w Syrii i Iraku jest niekontrolowany napływ migrantów i uchodźców. Tylko w ciągu 2015 roku ponad 1 milion osób przybyło do Europy na skutek, jak orzekają przybysze, wojny i terroru ze strony Państwa Islamskiego. Wiele wskazuje jednak na niezgodność tych stwierdzeń z prawdą. Strumień imigrantów kieruje się do państw najsilniejszych gospodarczo, a zwłaszcza do tych, które oferują największe wypłaty w ramach pomocy socjalnej (Niemcy, Francja, Wielka Brytania, Szwecja). Przywileje wynikające z pomocy socjalnej są najwyraźniej największym magnesem przyciągającym migrantów do tych państw. Innym czynnikiem jest polityka wielokulturowości realizowana przez kraje Unii Europejskiej, które dążą do stworzenia spójnych muzułmańskich społeczności w imię realizacji swoście pojmowanej idei różnorodności. Pomoc finansowa dla takich społeczności wyznaniowych jest zgodna z prawem obowiązującym w państwach Unii Europejskiej, co wynika z planowo realizowanej strategii rozwoju. Niektóre państwa europejskie, po początkowej euforii, zmieniło pod wieloma względami nieracjonalne podejście do imigrantów. Podjęto działania zmierzające do ograniczenia napływu imigrantów oraz zaprzestano krytyki pod adresem tych państw, które zdecydowanie odmówiły przyjmowania imigrantów, mimo gróźb zablokowania środków na realizację projektów w ramach funduszy

europiejskich. Przewiduje się, że w najbliższych latach do Europy przybędzie kolejne 3 mln imigrantów, z których większość to osoby niewykwalifikowane. Trwają dyskusje nad negatywnymi i pozytywnymi konsekwencjami tego procesu. Kraje Grupy Wyszehradzkiej zdecydowanie sprzeciwiły się forsowanej przez Niemcy koncepcji, zgodnie z którą każde z państw członkowskich Unii zobowiązane byłoby do przyjmowania ustalanych kwot imigrantów. Znacznie mniej mówi się w krajach zachodnich o konsekwencjach kulturowych tej wielkiej fali migracyjnej i coraz bardziej dotkliwych problemach wynikających z istnienia w miastach europejskich tzw. społeczności równoległych, w szczególności muzułmańskich.

Perspektywy rozwoju sytuacji

Były Sekretarz Generalny ONZ Kofi Annan stworzył specjalny plan dla Syrii, mający na celu rozwiązanie jej największych problemów a zwłaszcza zażegnanie konfliktu. Plan upadł z uwagi na brak jakiegokolwiek zainteresowania jego wprowadzeniem ze strony wielkich mocarstw, finansowo i militarnie wspierających strony konfliktu. Z kolei podczas konferencji służb wywiadowczych w Waszyngtonie w październiku 2015 roku, szefowie wywiadów USA i Francji, John Brennan i Bernard Bajelet stwierdzili, że kraje Bliskiego Wschodu i północnej Afryki (zwłaszcza Syria, Irak, Jemen, Libia) utraciły zdolność kontroli własnych terytoriów i granic.¹ Okoliczność ta stwarza jakościowo nową sytuację geopolityczną, zwłaszcza jeśli mowa jest o terytoriach na których znajdują się złoża i ośrodki wydobycia strategicznych surowców oraz szlaki ich transportu. Zgodnie z ekspertyzą RAND Corporation, przyszłe bezpieczeństwo na Bliskim Wschodzie wymaga kontroli w regionie oraz osłabienia wpływów Syrii, Iranu i Rosji. W projekcie mowa jest także o nowym państwie Wolny Kurdystan, które ma łączyć się z Irakiem i separować Syrię od Iranu. Ponieważ w tych krajach odkryte zostały jedne z największych na świecie złóż gazu ziemnego (katarsko irańskie złoża North Dome/South Pars oraz Levantine w Syrii), pilnym zadaniem jest stworzenie korytarza transportowego z ośrodków wydobycia do miast portowych Lewantu. Istnieje już konkurencyjny projekt gazociągu islamskiego z Iranu przez Irak do Syrii, omijającego miasto Homs, które jest węzłem transportowym na szlaku do portu Tartus. Aby doprowadzić do realizacji inwestycji pozwalających na swobodne korzystanie z tanich paliw, Stany Zjednoczone muszą dążyć do obalenia prorosyjskiego i proirańskiego dyktatora Syrii. Identyczny jest interes geopolityczny Izraela, Arabii Saudyjskiej i Kataru. Państwa te stały za rozpetaniem antyasadowskiej rewolty w 2011 roku wspieranej finansowo przez Katar, dążący do kontroli nad szlakami transportu surowców.

¹ <http://www.ta3.com/clanok/1071764/sefovia-rozvedok-neveria-v-obnovenie-povodnych-hranic-syrie-ci-iraku.html> (dostęp 14 III 2016)

W trwającym wciąż konflikcie daje się zauważyć nikle zaangażowanie w działania mające na celu doprowadzenie do zawarcia pokoju (wywiady, rozmowy okrągłego stołu, dialogi) jeszcze przed eskalowaniem wojny domowej ze strony USA i Unii Europejskiej, brak pomocy dla planu pokojowego Annana. Obecnie konieczne jest tworzenie korytarzy humanitarnych w obszarach objętych działaniami wojennymi oraz minimum pomocy dla partii i organizacji promujących współpracę i koegzystencję między społecznościami. Pozytywnym przykładem jest założony w 2012 roku Ruch Pojednanie (Musalaha) mający charakter międzywyznaniowy. Na uwagę zasługuje też pokojowa działalność Syriackiego Patriarchy Antiochii, Grzegorza III Lahama. Stwierdził on m.in. że "kiedy widzę jak światowe media mówią mnóstwo nieprawdy na temat Syrii, mogę jedynie przypomnieć, że wśród wszystkich krajów arabskich Syria była państwem najbardziej zamożnym, z najmniejszym analfabetyzmem, z największym zakresem wolności. Opieka medyczna i edukacja były za darmo, wolny handel i bankowość, kobiety uczestniczyły w życiu społecznym, ekonomicznym i politycznym, każdy mógł bez obaw wyznawać swoją religię. Ta wojna jest przerażająca, bo ona to wszystko zniszczyła. Syria to kraj integracji i pokoju, a nie krwi i podziałów".²

Literatura:

- Angelovič, M., 2013, *Slovak-ukrainian Schengen area*. [w:] Benč, V. (red.): *Visegrad Countries and Ukraine: Geography and Regional Policy*. Prešov, p. 94-101. <http://www.unipo.sk/public/media/18286/Summer%20University%20Almanac.pdf>,
- Angelovič, M., 2014, *Slovak-ukrainian part of Schengen area. History, security and Quality of Life*. *Przegląd Geopolityczny*, 10, p. 77-88.
- Chmelar, E., 2013, *O čo ide v Sýrii a o čo by malo ísť nám*. <http://www.amreport.sk/2013/09/o-co-ide-v-syrii-a-o-co-by-malo-ist-nam/>
- Fogaš, A., 2006a, *Dialóg kultúr a civilizácií na príklade európsko- islamských vzťahov a edukačný proces*. [w:] Maňka, V., Gbürová, M. a kol. *Európska únia a Slovensko na ceste k vedomostnej spoločnosti*. Prešov: FF PU, p. 92-100.
- Fogaš, A., 2006b, *Islam ako významný fenomén politického, hospodárskeho a spoločenského života v regióne Blízkeho a Stredného východu*. *Česká geografie v evropském prostoru*. České Budějovice: PF JU, p. 53-59.
- Fogaš, A., 2008, *Politickogeografický vývoj regiónu Blízkeho východu po druhej svetovej vojne*. *Geographia Cassoviensis*, 2, č. 1, p. 29-33.
- Fogaš, A., 2011, *Konflikty o vodné zdroje Blízkeho východu*. *Informace ČGS.*, 30, č.1, p. 13-23,

² <https://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20121024025> (dostęp 14 III 2016).

- Fogaš, A., 2013, *Vzťahy EÚ s krajinami Blízkeho východu*. Folia geographica, 55, č. 21, p. 5-20.
- Poláček, J., 2015, *Komentár k situácii na Blízkom východe*. <http://medzicas.sk/komentar-k-situacii-na-blizkom-vychode/>
- Šimek, D., 2015, *Analýza vojenskej situácie na území Iraku a Sýrie v rokoch 2007 – 2015*. <http://despiteborders.com/analiza-vojenskej-situacie-na-uzemi-iraku-a-syrie-v-rokoch-2007-2015/>
- Wilczyński, W. J., 2015, *Zmierzch Europy – demograficzne konsekwencje przemian cywilizacyjnych*, [w:] T. Z. Leszczyński (red.), *Bezpieczeństwo Europy. Uwarunkowania społeczne*, Polskie Towarzystwo Geopolityczne, Kraków, s. 15-36.

Summary

Ongoing conflicts in the Middle East and their impact on Europe

The Middle East is a region that significantly affects world events. A relatively hopeful period in the form of revolutionary wave of the Arab Spring, from North Africa to Gulf countries has been “drowned” in a return to “business as usual”. The political situation has escalated to the extent possible in many countries of the region and has grown up into open military conflicts and terrorist activities of individuals or smaller groups. A number of hotbeds of tension is present in the region now - Syria, Iraq, Palestine and Afghanistan in a broader context. The most complicated situation is on the border between Syria and Iraq, where followers of radical Islamist terrorist organization of Islamic State has created a state of the same name on its conquered territories. Events that take place in this space greatly affect not only immediate contact regions of Europe but also more distant areas. Central Europe and Slovakia is no exception. “Export” of Islamic fundamentalism in Europe and extension of activities of Islamic state in the form of terrorist attacks and the recruitment of volunteers left no doubt that Europe and the world are facing very tough opponent. Conflicts taking place in this region have an impact on Europe in the secondary form too. Tens of thousands of migrants who come mainly from Syria and Iraq are trying to leave their homes due to military events and persecution and to save their lives by fleeing and a subsequent immigration in the developed countries of Central and Western Europe. This rampant process has caused conflicts within the EU and “stripped” different positions of individual countries diametrically.

Key words: Middle East, Islamic state, Europe, war